

ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИСТИЧНИХ ПОТОКІВ ЗА ДАНИМИ ЗАСОБІВ РОЗМІЩУВАННЯ

Милашко О.Г.
к.е.н., доцент, ОНЕУ

У відповідності з Методологічними положеннями зі статистики туризму в статистичну звітність України в 2011 р. введено категорію «колективні засоби розміщування» (КЗР). Колективні засоби розміщування стали розглядатися як однорідна статистична сукупність. Її однорідність обумовлена основною загальною метою всіх КЗР – розміщування відвідувачів. До 2011 р. кожний з типів КЗР (готелі та аналогічні засоби розміщування і спеціальні засоби розміщування) розглядався окремо та характеризувався за допомогою різних груп показників. Нововведення 2011 р. обумовили певні труднощі при здійсненні статистичного дослідження тенденцій розвитку колективних засобів розміщування через непорівнянність у часі деяких їхніх характеристик.

Колективні засоби розміщування є об'єктом дослідження вітчизняних та зарубіжних учених. Їхні роботи присвячені проблемам вивчення стану та перспектив розвитку курортно-рекреаційного комплексу, питанням діагностики готельного господарства, цінової політики готельних послуг, інвестиційної привабливості готельного бізнесу. Відповідні дослідження неможливі без широкого використання статистичних методів. Статистична методологія як основа характеристики тенденцій, взаємозв'язків, аналізу впливу факторів є предметом вивчення багатьох економістів і статистиків [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7].

До 2011 р. для готелів, санаторіїв та інших засобів розміщування не передбачалася окрема форма звітності для фізичних осіб-підприємців. Це одна з вірогідних причин того, що до 2011 р. вони не були суцільно охоплені статистичним спостереженням. Цей факт обумовив непорівнянність у часі практично всіх характеристик засобів розміщування до 2010 р. (включно) і починаючи з 2011 р. Так в Україні кількість готелів та аналогічних засобів розміщування на кінець 2010 р. за даними офіційних статистичних джерел складала 1731 заклад, а на кінець 2011 р. – 3162 заклади. Порівнювати ці цифри неможна. Нами здійснювалися дослідження тенденцій розвитку показників туристопотоку за даними готелів та аналогічних засобів розміщування за окремі періоди до 2010 р. [8; 9; 10; 11]. Період 2011-2012 рр. слід аналізувати окремо.

Дані, представлені в табл. 1, дозволяють зробити висновки про збільшення в 2012 р. порівняно з 2011 р. на 2,7 % загальної кількості КЗР України. Це збільшення обумовлено лише зростанням кількості спеціалізованих засобів розміщування (СЗР). За відповідний період кількість готелів та аналогічних засобів розміщування (ГАЗР) зменшилася на 0,6 %. Питома вага готелів та аналогічних засобів розміщування в

загальній кількості КЗР у 2012 р. складала 52,0 % і зменшилася порівняно з 2011 р. на 1,8 в. п.

Таблиця 1

Динаміка основних показників
колективних засобів розміщування України

Рік	Кількість КЗР			Кількість розміщених, тис. осіб		
	усього	у тому числі		усього	у тому числі у	
		ГАЗР	СЗР		ГАЗР	СЗР
2011	5882	3162	2720	7426,9	4656,8	2770,1
2012	6041	3144	2897	7887,4	4983,9	2903,5

КЗР є одним із джерел даних про туристські потоки. Найважливішим показником туристопотоку за інформацією колективних засобів розміщування є кількість розміщених (таблиця 1). На основі її даних можна підрахувати, що в 2012 р. порівняно з 2011 р. загальна кількість розміщених у колективних засобах України збільшилася на 460,5 тис. осіб або на 6,2 %. Аналіз цієї ж таблиці дозволяє констатувати, що питома вага розміщених у готелях та аналогічних засобах розміщування в загальній кількості розміщених у 2012 р. складала 63,2 % і збільшилася порівняно з 2011 р. на 0,5 в. п.

Звернемо увагу на інформацію, отриману ще з двох джерел даних про туристські потоки: це дані Адміністрації Держприкордонслужби України та інформація Держстату України (надається суб'єктами туристичної діяльності) (табл. 2).

Таблиця 2

Туристичні потоки (тис. осіб)

Рік	Кількість громадян України, які виїжджали за кордон – усього	Кількість іноземних громадян, які відвідали Україну – усього	Кількість туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності – усього	Із загальної кількості туристів		
				іноземні туристи	туристи – громадяни України, які виїжджали за кордон	внутрішні туристи
2011	19773	21415	2200	234	1250	716
2012	21433	23013	3033	270	1956	807

Назва табл. 2 відповідає назві подібної таблиці, що міститься на сайті Держстату. Проте при аналізі її даних треба враховувати наступне. Показники «кількість громадян України, які виїжджали за кордон» та «кількість іноземних громадян, які відвідали Україну», характеризують не тільки рух туристів і одноденних відвідувачів, але й рух інших подорожан. Інформація Адміністрації Держприкордонслужби України містить дані про осіб, які виїжджають на постійне місце проживання, на роботу, яка оплачується в місці перебування, дані про рух дипломатів, консулів, військових та про інших осіб, які не є туристами. Тому цифри, відображені

в табл. 2, характеризують не кількість зарубіжних та іноземних туристів, а загальну кількість зарубіжних та іноземних подорожан.

Разом з тим, дані табл. 2 про кількість іноземних, внутрішніх та зарубіжних туристів мають відношення тільки до тих осіб, які скористалися послугами суб'єктів туристичної діяльності.

Обсяг туристопотоку впливає на виручку від реалізації послуг колективних засобів розміщування (загальну вартість перебування).

Для кількісного оцінювання ролі чинників виручки від реалізації послуг КЗР побудовано функціональну мультиплікативну модель загальної вартості перебування (QP). Факторами в цій моделі виступають кількість розміщених осіб (O); середня тривалість перебування одного розміщеного (D); середня ціна одноденного перебування (P). Функціональна модель має такий вигляд:

$$QP = O \times D \times P$$

Її можна записати і таким чином:

$$QP = O \times \frac{Q}{O} \times \frac{QP}{Q}$$

де Q – кількість ночівель.

Метод ланцюгових підстановок у рамках індексного аналізу дозволяє дослідити вплив факторів-множників на зміну результативного показника.

Нами здійснено відповідний аналіз та оцінено зміну в 2012 р. порівняно з 2011 р. вартості перебування в колективних засобах розміщування Одеської області – загальну, а також таку, що пояснюється впливом окремих чинників. Результати аналізу наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Результати факторного аналізу мультиплікативної моделі загальної вартості перебування в колективних засобах розміщування

Фактор	Факторний приріст у 2012 р.		Питома вага фактора в загальному прирості, %
	абсолютний, тис. грн.	відносний, %	
Кількість розміщених	19329,0	2,8	21,2
Середня тривалість перебування	45671,7	6,7	50,8
Середня ціна одноденного перебування	25240,3	3,7	28,0
Усього	90241,0	13,2	100,0

Розрахунки, наведені в табл. 3, свідчать, що в 2012 р. найбільший відсоток приросту вартості перебування (50,8 %) було отримано за рахунок збільшення середньої тривалості перебування; позитивним є вплив і двох інших факторів – кількості розміщених і середньої ціни одноденного перебування.

Узагальнюючий аналіз інтенсивності розвитку туристопотоку та інших характеристик колективних засобів розміщування, включаючи данні

останніх років, можливий, на наш погляд, лише на основі середніх та відносних величин.

Література

1) Галасюк С. С. Структура ринку засобів розміщення Одеського регіону / С. С. Галасюк, О. В. Гусєва // Науковий вісник: Одеський державний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. Вип. 18 (52). – Одеса : ОДЕУ, 2008. – С. 3-13.

2) Подгорный А. З. Статистика : учебное пособие для иностранных студентов / А. З. Подгорный, О. Г. Мылашко, С. М. Киршо, Н. М. Шилофост. – Одесса : Атлант, 2012. – 194 с.

3) Підгорний А. З. Деякі методологічні аспекти оцінки життєвого потенціалу населення на регіональному рівні / А. З. Підгорний, К. В. Вітківська // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. пр. / ред. М. І. Зверяков; Одеський держ. екон. ун-т. – Одеса, 2008. – Вип. 30. – С. 308-314.

4) Самотоєнкова О. В. Економічна статистика : навчальний посібник / О. В. Самотоєнкова, Ю. О. Ольвінська. – Одеса : ОДЕУ, 2010. – 182 с.

5) Семенова К. Д. Проблеми індексного аналізу економічних показників / К. Д. Семенова // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. пр. / голов. ред. М. І. Зверяков; Одеський держ. екон. ун-т. – Одеса, 2009. – Вип. 35. – С. 453-457.

6) Семенова К. Д. Статистика підприємств : навчальний посібник / К. Д. Семенова, Л. М. Карпенко. – Одеса : Атлант, 2009. – 348 с.

7) Погорелова Т. В. Авторегресійний аналіз іноземних інвестицій в Україну / Т. В. Погорелова, А. В. Піскун // Науковий вісник. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки : економіка, політологія, історія. – 2010. – № 16 (117). – С. 145–154.

8) Милашко О. Г. Статистичний аналіз стану та розвитку підприємств готельного господарства Одеської області / О. Г. Милашко // Науковий вісник. Одеський держ. екон. ун-т. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. Вип. 13 (114). – Одеса, 2010. – С. 143-150.

9) Милашко О. Г. Характеристика показників експлуатації підприємств готельного господарства Одеського регіону / О. Г. Милашко, К. Д. Семенова // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. пр. / голов. ред. М. І. Зверяков; Одеський держ. екон. ун-т. – Одеса : ОДЕУ, 2001. – Вип. 9. – С. 355-360.

10) Милашко О. Г. Статистичні аспекти оцінювання стану та розвитку сфери туризму / О. Г. Милашко, О. П. Русєва // Методологія статистичного забезпечення розвитку регіону : монографія / за заг. ред. канд. економ. наук, професора А. З. Підгорного. – Одеса : Атлант, 2012. – С. 43-71.

11) Милашко О. Г. Статистичне оцінювання засобів розміщування Одеської області / О. Г. Милашко // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. пр. / голов. ред. М. І. Зверяков; Одеський нац. екон. ун-т. – Одеса, 2013. – Вип. 1 (48). – С. 264-270.

